

Lekcija 7

Alati za provjeru i verifikaciju činjenica

Vrijeme pripreme: 30'

Trajanje: 1 x 60'

Sažetak

U današnjem digitalnom dobu, dezinformacije i lažne vijesti brzo se šire. Neophodno je znati kritički analizirati i provjeravati informacije, posebno za novinare, nastavnike i svakodnevne korisnike medija. Ova lekcija će se fokusirati na alate i tehnike za efikasnu provjeru činjenica i verifikaciju, kao i na uobičajene greške koje treba izbjegavati. Učesnici će steći praktično iskustvo korištenja resursa za provjeru tvrdnji, slika, videa i izvora, čime će unaprijediti svoju sposobnost informisanog i odgovornog korištenja medija.

Onlajn edukativni sadržaji

- **Lekcija** o alatima za provjeru činjenica i verifikaciju iz online Moodle kursa „Razdvajanje činjenica od fikcije“
- **Kviz o alatima** za provjeru činjenica i verifikaciju iz online Moodle kursa „Razdvajanje činjenica od fikcije“.

Ključne riječi

*Provjera činjenica,
alati za verifikaciju činjenica,
medijska pismenost,
dezinformacije,
misinformacije*

Cilj lekcije

Cilj ove lekcije je da opremi učesnike vještinama i znanjem za korištenje alata za provjeru činjenica i verifikaciju, kritičkim tehnikama za procjenu izvora i prepoznavanje uobičajenih grešaka u procesu verifikacije informacija.

Ishod lekcije

Na kraju lekcije, učesnici će steći kritičko razumijevanje značaja provjere činjenica i njene uloge u borbi protiv dezinformacija. Upoznaće se sa ključnim alatima i tehnikama za provjeru činjenica, što će im omogućiti da efikasno provjeravaju vijesti, slike, video zapise i druge oblike medija. Takođe, naučiće da procjenjuju vjerodostojnost izvora, prepoznaju i izbjegavaju uobičajene greške kao što su pristrasnost potvrde, oslanjanje na jedan izvor, pogrešno tumačenje satire i zanemarivanje konteksta, te primjenjuju ove vještine kako bi postali razboritiji potrošači medija.

min. 1 - 5: Uvodni dio časa

- **Diskusija:** Pitajte učesnike o njihovim iskustvima sa dezinformacijama i kako provjeravaju informacije kada naiđu na nešto sumnjivo.
- **Predstavite temu:** Ukratko objasnite značaj provjere činjenica i rizike od dezinformacija i lažnih vijesti.
- **Definišite ključne pojmove:** Uvedite pojmove kao što su provjera činjenica, dezinformacije i lažne vijesti.

min. 6 - 15: Pregled alata za provjeru i verifikaciju činjenica

- **Predstavite listu alata:** Upoznajte učesnike sa alatima kao što su Google Fact Check Explorer, Snopes, PolitiFact, FactCheck.org, TinEye i InVID. Dajte kratak pregled svakog alata i demonstrirajte njihovu upotrebu na primjerima.
- **Grupna diskusija:** Zamolite učesnike da podijele utiske/iskustva koji su im alati najkorisniji i zašto.

min. 16 - 30: Aktivnost 2 - tehnike provjere informacija

- **Upoređivanje izvora:** Pokažite kako upoređivati tvrdnje sa pouzdanim izvorima. Koristite primjer zdravstvene tvrdnje ili vijesti i demonstrirajte kako konsultovati pouzdane web stranice (npr. WHO, PubMed).
- **Obrnuta pretraga slika i metapodaci:** Pokažite učesnicima kako koristiti Google Reverse Image Search i druge alate kao što je FotoForensics za provjeru autentičnosti slika.
- **Procjena pristrasnosti izvora:** Ukratko demonstrirajte kako provjeriti pristrasnost izvora koristeći alate kao što je Media Bias/Fact Check.

min. 31 - 50: Aktivnost 3 - prepoznavanje tipičnih nedostataka

- **Predstavite uobičajene greške:** Diskutujte o pristrasnosti potvrde, oslanjanju na jedan izvor, pogrešnom tumačenju satire i zanemarivanju konteksta.
- **Interaktivna diskusija:** Dajte primjere svake greške i pitajte učesnike kako bi riješili svaki scenario.

min. 51 - 60: Osvrt na prethodni sadržaj i diskusija

- **Rezimirajte glavne tačke:** Sumirajte alate, tehnike i greške o kojima se diskutovalo tokom lekcije.
- **Pitanja i odgovori:** Omogućite učesnicima da postave pitanja ili podijele svoje mišljenje o lekciji.

Materijali / oprema

Video projektor, računar ili pametni telefon, internet veza, *Google Fact Check Explorer*, *Snopes*, *PolitiFact*, *FactCheck.org*, *TinEye*, hendauti za sumiranje i ilustraciju, *Prezi* ili *Pauerpaint* prezentacija.